

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

УДК 614.2:616–082

ФАКТОРИ РИЗИКУ ПЕРЕДЧАСНОГО СТАРІННЯ ШКІРИ (РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

Є. Є. Глебова, В. В. Горачук

Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ

Вступ. Відомо, що попит на косметологічні послуги в світі високий, в Україні — постійно зростає. Результати наукових досліджень свідчать про численні фактори ризику передчасного старіння шкіри.

Мета дослідження полягала у виявленні факторів ризику передчасного старіння шкіри у пацієнтів закладів охорони здоров'я — надавачів косметологічних послуг.

Методи дослідження: соціологічного опитування, медико-статистичний, системного аналізу.

Матеріали дослідження: заповнені анкети пацієнток трьох закладів охорони здоров'я м. Києва приватної форми власності (195, 197 та 228 анкет репрезентативних груп пацієнток).

Результатами дослідження встановлено, що на хронічні хвороби внутрішніх органів страждали відповідно 103 (52,8±3,6%), 131 (66,5±3,4%) та 139 (60,9±3,23%) опитаних; в структурі хвороб переважали хвороби органів травлення — відповідно 56 (54,4%), 65 (49,6%), 75 (53,9%) та ендокринної системи — відповідно 28 (27,2%), 34 (25,9%), 42 (30,2%). У стані психоемоційної рівноваги перебували лише відповідно 34 (17,4 ± 2,7%), 29 (14,7 ± 2,5%) та 33 (14,5 ± 2,3%) пацієнток. Мали таку шкідливу звичку як тютюнопаління відповідно 57 (29,2±3,2%), 89 (45,2±3,5%) та 56 (24,6±2,9%) респондентів; лише відповідно 37 (18,9±2,8%), 45 (22,8±2,9%) та 43 (18,9±2,6%) опитаних постійно дотримувались принципів раціонального харчування, а відповідно 39 (20,0±2,9%), 41 (20,8±2,9%) та 46 (20,2±2,7%) пацієнток приділяли фізичній активності достатньо часу. Лише відпо-

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

відно 72 (36,9±3,4%), 45 (22,8±2,9%), 71 (31,1±3,1%) респондентів регулярно доглядали за шкірою.

Висновки: фактори ризику передчасного старіння шкіри мають значну поширеність серед пацієнтів закладів охорони здоров'я — надавачів косметологічних послуг внаслідок низької обізнаності з характеру впливу факторів ризику та можливості зниження їх несприятливої дії на стан шкіри.

Ключові слова: вікові зміни шкіри, передчасне старіння, фактори ризику, косметологічні послуги.

Вступ. Відомо, що косметологія в Україні за останні роки почала стрімко розвиватись. Фахівці розподіляють медичний ринок косметологічних послуг на дві великі групи: естетичну хірургію (пластична хірургія по зміні рис/контурів обличчя/тіла, корекції косметичних дефектів різного походження) та косметологію мінімального втручання (інвазивні та апаратні процедури) [3]. Зрозуміло, що види і обсяги косметологічних послуг визначаються попитом населення з метою усунення або зменшення, зокрема, проявів вікових змін шкіри.

Дослідники розрізняють вікові зміни внаслідок хронологічного (календарного) та біологічного (передчасного або запізненого) старіння. Передчасному старінню сприяють численні фактори ризику, серед яких сонячне опромінювання, тютюнопаління, неправильне харчування, недостатність догляду за шкірою, низька фізична активність, стрес, іонізуюча радіація, хвороби внутрішніх органів [1, 2]. Зазначені чинники є керованими, отже, зменшення впливу або повне усунення дії цих чинників обумовить покращення здоров'я індивідууму в цілому та позитивно відобразиться на стані шкіри, забезпечить попередження проявів передчасного старіння.

В Україні бракує досліджень з визначення факторів ризику передчасного старіння серед пацієнтів закладів охорони здоров'я, що надають косметологічні послуги. Разом з тим наукові дані з виявлення факторів ризику передчасних вікових змін шкіри можуть бути покладені в основу розробки профілактичних програм, що підвищать результативність косметологічних втручань та відтермінує прояви старіння шкіри.

Мета дослідження. Виявити фактори ризику передчасного старіння у пацієнтів закладів охорони здоров'я, що надають косметологічні послуги.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалами дослідження слугували анкети з результатами опитування пацієнток трьох закладів охорони здоров'я приватної форми власності, що надають косметологічні послуги у м. Києві. Було використано відповідно 195, 197 та 228 анкет репрезентативних груп пацієнток до середньої за 2015–2017 роки кількості відвідувачів. Анкета включала питання щодо обізнаності респондентів з потенційних чинників ризику передчасного старіння шкіри. Підозра або наявність злоякісних новоутворень шкіри були критерієм виключення пацієнтів з дослідження. Крім методу соціологічного (анкетного) опитування, використані методи системного аналізу, медико-статистичний.

Результати та їх обговорення. Аналіз демографічних характеристик вибірок засвідчив, що у складі досліджуваних груп переважали пацієнтки репродуктивного віку — від 25 до 50 років, мешканки міської місцевості, які працюють робітницями, службовцями або зайняті підприємницькою діяльністю, мають професійну (професійно-технічну) або вищу освіту та достатньо високий рівень доходу (від 5000 до 10000 грн і більше 10000 грн на місяць).

Задоволеність загалом станом свого здоров'я (задоволений і дуже задоволений) висловили відповідно 104 (53,3±3,5%) і 20 (10,3±2,2%), 62 (31,5±3,3%) і 16 (8,1±1,9%) та 132 (57,9±3,3%) і 25 (10,9±2,1%) опитаних (табл. 1).

Таблиця 1

Результати відповідей респондентів стосовно задоволеності станом здоров'я.

№ запитання	Запитання	Абс. кількість та відсоток респондентів		
		Клініка А	Клініка Б	Клініка В
1.	Наскільки Ви задоволені станом Вашого здоров'я?			
1.1	дуже не задоволений	10 (5,1±1,6)	32 (16,2±2,6)	8 (3,5±1,2)
1.2	не задоволений	63 (32,3±3,3)	87 (44,2±3,5)	63 (27,6±2,9)
1.3	задоволений	104 (53,3±3,5)	62 (31,5±3,3)	132 (57,9±3,3)
1.4	дуже задоволений	20 (10,3±2,2%)	16 (8,1±1,9)	25 (10,9±2,1)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

При уточненні у респондентів стану їх здоров'я з'ясовано, що значна їх кількість страждала на хронічні хвороби, а саме, відповідно 103 (52,8±3,6%), 131 (66,5±3,4%) та 139 (60,9±3,23%) опитаних. В структурі хвороб переважали хвороби органів травлення (відповідно 56 (54,4%), 65 (49,6%), 75 (53,9%), а також хвороби ендокринної системи, розлади харчування, порушення обміну речовин (відповідно 28 (27,2%), 34 (25,9%), 42 (30,2%).

Значна питома вага приходилась на хвороби сечостатевої системи: відповідно 13 (12,6%), 19 (14,5%) і 16 (11,5%) (табл. 2).

Таблиця 2

Структура хронічних соматичних захворювань у респондентів за даними опитування.

№ запитання	Запитання	Абс. кількість та відсоток респондентів		
		Клініка А	Клініка Б	Клініка В
2.	Чи страждаєте Ви на хронічні захворювання?	–		
2.1	ні, не страждаю	92 (47,2±3,6%)	66 (33,5±3,4%)	89 (39,1±3,2%)
2.2	так, страждаю на:	103 (52,8±3,6%)	131 (66,5±3,4%)	139 (60,9±3,23%)
2.2.1	хвороби органів травлення	56 (54,4%)	65 (49,6%)	75 (53,9%)
2.2.2	хвороби ендокринної системи, розлади харчування, порушення обміну речовин	28 (27,2%)	34 (25,9%)	42 (30,2%)
2.2.3	хвороби сечостатевої системи	13 (12,6%)	19 (14,5%)	16 (11,5%)
2.2.4	Інші хвороби	6 (5,8%)	13 (9,9%)	6 (4,3%)

Разом з тим регулярно користувались послугами профільних фахівців у зв'язку з хронічною соматичною хворобою лише відповідно 27 (26,2%), 32 (24,4%) і 35 (25,2%) респондентів з цими захворюваннями.

Оцінка психоемоційного стану респондентів за їх відповідями засвідчила, що у стані психоемоційної рівноваги перебували лише

відповідно 34 (17,4 ± 2,7%), 29 (14,7 ± 2,5%) та 33 (14,5 ± 2,3%) пацієнток. Решта вважали, що вони відчували на собі вплив постійного або епізодичного стресу або ж психоемоційну напругу (табл. 3).

Таблиця 3

Оцінка психоемоційного стану респондентами.

№ запитання	Запитання	Абс. кількість та відсоток респондентів		
		Клініка А	Клініка Б	Клініка В
3.	Як Ви загалом оцінюєте свій психоемоційний стан у взаємодії з найближчим оточенням (в сім'ї, на роботі)			
3.1	Стан постійного стресу	32 (16,4 ± 2,6%)	35 (17,8 ± 2,7%)	35 (15,4 ± 2,4%)
3.2	Потрапляю у епізодичні стресові ситуації	86 (44,1 ± 3,5%)	82 (41,6 ± 3,5%)	107 (46,9 ± 3,3%)
3.3	Відчую переважно психоемоційну напругу	43 (22,1 ± 2,9%)	51 (25,9 ± 3,1%)	53 (23,2 ± 2,8%)
3.4	Перебуваю переважно у стані психоемоційної рівноваги	34 (17,4 ± 2,7%)	29 (14,7 ± 2,5%)	33 (14,5 ± 2,3%)

Про наявність у себе такої шкідливої звички як паління, заявили відповідно 57 (29,2 ± 3,2%), 89 (45,2 ± 3,5%) та 56 (24,6 ± 2,9%) респондентів. З них відповідно 14 (24,6%), 24 (26,9%) і 10 (17,9%) палили від 5 до 15 цигарок на день.

Вживали алкоголь відповідно 87 (44,6 ± 3,5%), 79 (40,1 ± 3,5%) та 82 (36 ± 3,1%) респондентів, з них відповідно 10 (11,5%), 33 (41,8%) та 14 (17,1%) — біля 20–50 мл горілки на день, або 150–350 мл на тиждень.

Лише відповідно 37 (18,9 ± 2,8%), 45 (22,8 ± 2,9%) та 43 (18,9 ± 2,6%) респондентів повідомили у своїх відповідях про постійне дотримання основних принципів раціонального харчування: кратність харчування не менш ніж три рази на день, вживання не менш ніж 300–400 г овочів та фруктів на день. Решта порушували ці принципи різним чином.

Переважна кількість опитаних нерегулярно, за їх відповідями, займалась спортом або фізичними вправами, тільки відповідно 39 (20,0±2,9%), 41 (20,8±2,9%) та 46 (20,2±2,7%) приділяли фізичній активності достатньо часу, постійно займаючись нею.

Культура догляду за шкірою не була високою у переважної кількості респондентів, оскільки лише відповідно 72 (36,9±3,4%), 45 (22,8±2,9%) та 71 (31,1±3,1%) опитаних своїми відповідями заявили про регулярний догляд за шкірою у повсякденному житті (двічі на день миття з застосуванням засобів для очищення, тонізації та живлення).

При з'ясуванні думки респондентів щодо чинників, які найбільш негативно впливають на стан їх шкіри та сприяють передчасному старінню, за запропонованим у анкеті переліком, респонденти віддали перевагу стресовим ситуаціям (відповідно 48 (24,6±3,1%), 51 (25,9±3,1%) та 56 (24,6±2,9%) відповідей). Хронічні хвороби внутрішніх органів, шкідливі звички, незбалансоване харчування не посідали провідних місць у відповідях.

При дослідженні думки щодо можливостей покращення стану шкіри лише відповідно 38 (19,5±2,8%), 24 (12,2±2,3%) та 46 (20,2±2,7%) респондентів обрали відповідь, що враховувала комплекс заходів: регулярне відвідування лікаря — спеціаліста з метою профілактики загострень і лікування хронічних соматичних захворювань, відмова від шкідливих звичок, підвищення фізичної активності, збалансоване харчування, використання методів протидії стресу, регулярні консультації лікаря-дерматолога та виконання його рекомендацій, використання косметологічних процедур. Решта обрала окремі з перерахованих заходів, що засвідчило недостатню обізнаність опитаних з комплексного впливу чинників ризику на стан шкіри та можливостях його покращення з метою профілактики та/або зменшення проявів передчасного старіння.

Висновки. 1. Результати дослідження засвідчили значну поширеність факторів ризику передчасного старіння шкіри серед відвідувачів закладів охорони здоров'я приватної форми власності, що надають косметологічні послуги (хронічні соматичні захворювання, психоемоційні навантаження, шкідливі звички, недостатній догляд за шкірою, нерегулярний контакт з лікарями-спеціалістами для покращення стану здоров'я).

2. Незважаючи на економічну спроможність оплати вартості таких послуг і достатньо високий освітній рівень, пацієнти мали низьку

обізнаність з характеру впливу факторів ризику на стан шкіри та можливості зниження його несприятливої дії на розвиток передчасного старіння.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці профілактичних програм по зниженню впливу факторів ризику передчасного старіння та налагодження комунікацій серед лікарів суміжних спеціальностей з комплексного підходу до підвищення результативності косметологічних послуг населенню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Возрастные аспекты строения кожи лица человека / Шепитько В. И., Ерошенко Г. А., Лисаченко О. Д // Світ медицини та біології.— 2013.— № 3 (40).— С. 91–97.
2. Історія становлення та розвитку геронтології та геріатрії. Основи геронтології. Частина перша. / А. А. Котвіцька, О. А. Пастухова, І. П. Кайдашев [та ін.]: Навчальний посібник.— Полтава, 2011.— 167 с.
3. Сучасна косметологія як галузь медицини / Хімейчук Л. О., Сенишин Н. Ю., Буянова І. О. // Галицький лікарський вісник.— 2014, Т. 21.— № 1.— С. 73–75.

Факторы риска преждевременного старения кожи (результаты социологического исследования)

Е. Е. Глебова, В. В. Горачук

Национальная медицинская академия последипломного образования имени П. Л. Шупика, г. Киев

Введение. Известно, что спрос на косметологические услуги в мире высокий, в Украине — постоянно увеличивается. Результаты научных исследований свидетельствуют о многочисленных факторах риска преждевременного старения кожи.

Цель исследования заключалась в выявлении факторов риска преждевременного старения кожи у пациентов учреждений здравоохранения — поставщиков косметологических услуг.

Методы исследования: социологического опроса, медико-статистический, системного анализа.

Материалы исследования: заполненные анкеты пациенток трех учреждений здравоохранения г. Киева частной формы собственности (195, 197 и 228 анкет репрезентативных групп пациенток).

Результатами исследования установлено, что хроническими болезнями внутренних органов страдали соответственно 103 (52,8 ± 3,6%), 131 (66,5 ± 3,4%) и 139 (60,9 ± 3,23%) опрошенных; в структуре болезней преобладали болезни органов пищеварения — соответственно 56 (54,4%), 65 (49,6%), 75 (53,9%) и эндокринной системы —

соответственно 28 (27,2%), 34 (25,9%), 42 (30,2%). В состоянии психоэмоционального равновесия находились лишь соответственно 34 (17,4 ± 2,7%), 29 (14,7 ± 2,5%) и 33 (14,5 ± 2,3%) пациенток. Имели такую вредную привычку как курение соответственно 57 (29,2 ± 3,2%), 89 (45,2 ± 3,5%) и 56 (24,6 ± 2,9%) респондентов; только соответственно 37 (18,9 ± 2,8%), 45 (22,8 ± 2,9%) и 43 (18,9 ± 2,6%) опрошенных постоянно придерживались принципов рационального питания, а соответственно 39 (20,0 ± 2,9%), 41 (20,8 ± 2,9%) и 46 (20,2 ± 2,7%) пациенток уделяли физической активности достаточно времени. Лишь соответственно 72 (36,9 ± 3,4%), 45 (22,8 ± 2,9%), 71 (31,1 ± 3,1%) респондентов регулярно ухаживали за кожей.

Выводы: факторы риска преждевременного старения кожи имеют значительную распространенность среди пациентов учреждений здравоохранения — поставщиков косметологических услуг вследствие низкой осведомленности о характере воздействия факторов риска и возможности снижения их неблагоприятного воздействия на состояние кожи.

Ключевые слова: возрастные изменения кожи, преждевременное старение, факторы риска, косметологические услуги.

Risk factors of premature aging skin (results of sociological research)

E. E. Glebova, V. V. Horachuk

**Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education,
Kyiv**

Introduction. It is known that the demand for beauty services in the world is high, in Ukraine it is constantly increasing. The results of scientific studies indicate numerous risk factors for premature aging of the skin.

The purpose of the study was to identify the risk factors of premature aging of the skin in patients of health facilities — providers of cosmetology services.

Methods of research: sociological survey, medical-statistical, system analysis.

Materials of the study: completed questionnaires of patients of three health care institutions of Kyiv of private ownership (195, 197 and 228 questionnaires of representative patient groups).

The results of the study showed that 103 (52,8 ± 3,6%), 131 (66,5 ± 3,4%) and 139 (60,9 ± 3,23%) of respondents suffered from chronic

diseases of the internal organs, diseases of the digestive system — 56 (54.4 %), 65 (49.6 %), 75 (53.9 %) and the endocrine system respectively — 28 (27.2 %), 34 (25.9 %), 42 (30,2 %) prevailed in the structure of diseases. Only 34 (17,4 ± 2,7 %), 29 (14,7 ± 2,5 %) and 33 (14,5 ± 2,3 %) of patients were in a state of psychoemotional equilibrium, 57 (29.2 ± 3.2 %), 89 (45.2 ± 3.5 %) and 56 (24.6 ± 2.9 %) of respondents had the habit of tobacco smoking. Only 37 (18.9 ± 2.8 %), 45 (22.8 ± 2.9 %) and 43 (18.9 ± 2.6 %) of respondents consistently adhere to the principles of rational nutrition, and 39 (20.0 ± 2.9 %), 41 (20.8 ± 2.9 %), 46 (20.2 ± 2.7 %) patients were given enough time to exercise physically. Only 72 (36.9 ± 3.4 %), 45 (22.8 ± 2.9 %), 71 (31.1 ± 3.1 %) of respondents regularly looked after the skin respectively.

Conclusions: Risk factors for premature aging of the skin are widespread among patients of health care providers — cosmetology service providers due to low awareness of the impact of risk factors and the possibility of reducing their adverse effects on the skin.

Key words: age skin changes, premature aging, risk factors, cosmetology services.

Відомості про авторів:

Глсбова Євгенія Євгеніївна — аспірант кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Горачук Вікторія Валентинівна — доктор медичних наук, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.